

สัปายะสุวรรณภูมิ : แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเชิงพุทธปรัชญา Sappaya of Suvarnabhumi : Guidelines for Creating a Bioecology Based on a Balanced Life Based on Buddhist Philosophy

พระมหาวิชิต อัครชิต (จันทร์สง่า) และ พระมหาบุญประสิทธิ์ นาถปุลโย (การัตน์)
Phramaha Wichit Aggajito (Chansa-nga), Phramaha Boonpasid Nathapunyo (Karat)
Email: aggajita@gmail.com

Received: 2022-01-02

Revised: 2022-03-31

Accepted: 2022-04-06

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษากรอบความคิด ที่มาและความสำคัญของสุวรรณภูมิ 2) ศึกษาหลักสัปายะอันเป็นแนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเชิงพุทธปรัชญา จากการศึกษาพบว่า สุวรรณภูมิ คือ ดินแดนที่อุดมไปด้วยแร่ทองคำ ทำให้พ่อค้าต้นตอที่จะเดินทางมาค้าขายเพื่อแสวงหาทองคำ และดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะเครื่องเทศและของป่า ซึ่งเป็นสินค้าราคาแพง เมื่อพ่อค้าเดินทางมาค้าขายในบริเวณนี้แล้วจะร่ำรวยกลับไปจึงเปรียบเป็นดินแดนแห่งทอง ดังนั้น ชื่อของสุวรรณภูมิจึงเป็นภาพรวมของพื้นที่ สุวรรณภูมิทำให้เกิดคุณค่าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการตั้งถิ่นฐาน ผู้คนต่างเดินทางมาที่นี่ เพราะความสัปายะ ความมั่งคั่ง อันนำไปสู่ความสมดุลแห่งการดำเนินชีวิต ในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงแนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลด้วยหลักสัปายะ คือ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้ เป็นไปด้วยความสบายกาย สบายใจ เป็นแนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเชิงพุทธปรัชญา ประกอบด้วย 1) อาวาสสัปายะ ความเหมาะสมด้านที่อยู่อาศัย 2) โฉจรสัปายะ ความเหมาะสมด้านการคมนาคม 3) ภัตสัปายะ ความเหมาะสมด้านการสื่อสาร 4) บุคคลสัปายะ ความเหมาะสมด้านบุคคล 5) โภชนสัปายะ ความเหมาะสมด้านอาหาร 6) อดุสสัปายะ ความเหมาะสมด้านภูมิอากาศ 7) อิริยาปสัปายะ ความเหมาะสมด้านอิริยาบถ

คำสำคัญ: 1.สัปายะ 2.สุวรรณภูมิ 3.การรังสรรค์ 4.ชีวิตสมดุล 5.พุทธปรัชญา

Abstract

This academic article has the following objectives: 1) Study the conceptual framework origin and importance of Suvarnabhumi 2) Study the principle of suitable at the approach to creating a biome based on a balanced life based on Buddhist philosophy. The study found that: Suvarnabhumi is a land rich in gold minerals. This made the merchants awake to come and trade in search of gold and territories rich in various resources especially spices and forest products which is an expensive product when merchants come to trade in this area, they will return to riches. Therefore, it is considered a land of gold. Therefore, the name of Suvarnabhumi is just the name of

the overall area. Suvarnabhumi creates value in various fields especially in the area of settlement people come here because of wealth leading to the balance of life. In Buddhism, it has been mentioned about the way of creating a bio-ecology based on a balanced life with the principle of Sappaya which is suitable for each other. Suitable environment supportive things that help support to be comfortable in the body. It is a guideline for creating a biome based on a balanced life based on Buddhist philosophy, consisting of 1) Suitable abode 2) Suitable resort 3) Suitable speech 4) Suitable person 5) Suitable food 6) Suitable climate 7) Suitable posture.

Keywords: Suitable (Sappaya) ; Suvarnabhumi; Creation; Balanced Life
Buddhist Philosophy

บทนำ

สุวรรณภูมิอยู่ตรงไหน เป็นคำถามที่น่าสนใจและท้าทาย และได้มีนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศต่างก็ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเพื่อจะหมายความว่าสุวรรณภูมิอยู่ตรงไหนบนแผนที่โลก และอยู่ช่วงเวลาใดในแผนที่ประวัติศาสตร์ ยังไม่เคยมีคำตอบที่ชัดเจน ถูกต้อง ทนต่อการพิสูจน์ และตรวจสอบด้วยสมมติฐานทฤษฎี หลักการ เหตุและผลทางวิทยาศาสตร์ได้ การมองภาพรวมให้ชัดเจนยังมีสิ่งที่ต้องศึกษาค้นพบอีกมากมายบางสิ่งแม้เพียงเล็กๆ ถึงต้นกำเนิดของมันที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และวิถีของผู้คน การศึกษาเกี่ยวกับสุวรรณภูมิจึงต้องใช้การผสมผสานข้อมูลที่ค้นพบกับแนวคิดและชั่งน้ำหนักใหม่ระหว่างตำนานกับความเป็นจริง อย่างไรก็ตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบใหม่ๆ ได้แสดงให้เห็นความมีอยู่ของภูมิวัฒนธรรม การค้าและการพัฒนาการแห่งความเชื่อมโยงของผู้คนทั้งในและนอกพื้นที่สุวรรณภูมิที่ยังปรากฏร่องรอยให้เห็นจนกลายเป็นมรดกร่วมทางวัฒนธรรมของพื้นที่นี้ในปัจจุบัน และมีส่วนผลักดันให้เกิดเสถียรภาพอันนำมาสู่คุณค่าของสุวรรณภูมิ ในฐานะดินแดนที่วัฒนธรรมสันสกฤตเคยรุ่งเรืองและทิ้งจารึกสำคัญไว้มิใช่น้อย ดินแดนแห่งการทำมาค้าขาย การติดต่อคมนาคมที่เปิดกว้าง เต็มไปด้วยมิตรไมตรี มีจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของตนเองและพร้อมเลื่อกับระบบคุณค่าอื่นๆ ทั้งพราหมณ์และพุทธระบบคุณค่าของจีนคริสต์และอิสลาม แม้กระทั่งระบบคุณค่าสมัยใหม่ไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์หรือชุดความคิดต่างๆ ระบบคุณค่า ประเพณี วิถีท้องถิ่นเหล่านี้ที่ผสมผสานได้คุณค่าทั้ง 5 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ มิติที่ 2 ด้านการตั้งถิ่นฐาน และพัฒนาการของรัฐ มิติที่ 3 ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิทยาการและการผลิต มิติที่ 4 ด้านการค้าขาย พาณิชยกรรมและบริการ มิติที่ 5 ด้านศิลปะและวัฒนธรรม

จากคุณค่าของสุวรรณภูมิทั้ง 5 มิติ ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาถึงกรอบความคิด ที่มา และความสำคัญของสุวรรณภูมิ เพื่อเป็นแนวทางให้ทราบถึงที่มาของการนิยามความหมายเชิงคุณค่าของนักวิชาการที่มีต่อสุวรรณภูมิ อีกทั้งต้องการเชื่อมโยงให้เห็นว่า เมื่อสุวรรณภูมิมีคุณค่าดังกล่าวแล้ว ภูมิวัฒนธรรมในเชิงศาสนาหรือคำสอนมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตอย่างไร หลักคำสอนด้านพุทธปรัชญามีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณค่าและคุณภาพชีวิตอย่างไร ดังนั้นเพื่อเป็นการศึกษาถึงกรอบแนวคิดความเป็นมา คุณค่าแห่งสุวรรณภูมิ และวิเคราะห์หลักพุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาคุณค่าร่วมที่เหมาะสมและสมดุลในการดำเนินชีวิตของคนสุวรรณภูมิต่อไป

กรอบแนวคิด ที่มา และคุณค่า : สุวรรณภูมิ

คำว่า สุวรรณภูมิ มีความหมายตามศัพท์ว่า แผ่นดินทอง มาจากคำว่า สุวรรณ ที่แปลว่า ทอง กับคำว่า ภูมิ ที่แปลว่า แผ่นดิน หรือเป็นชื่อเรียกดินแดน นอกจากนั้นคำว่า สุวรรณภูมิ ยังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมยุคโบราณของอินเดียหลายฉบับ ทั้งวรรณกรรมในศาสนาพุทธและพราหมณ์ โดยเฉพาะในพุทธศาสนา ชื่อสุวรรณภูมิเป็นสถานที่ที่พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงส่งพระเถระสำคัญ 2 รูป คือ พระโสณะและพระอุตตระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในราวศตวรรษที่ 2 ก่อนคริสตกาล หรือประมาณ 2,300 ปี ที่ผ่านมา หลักฐานที่ปรากฏในพงศาวดารของลังกา 2 ฉบับ คือทีปวงศ์และมหาวงศ์ ได้ไว้ระบุว่าพระโสณะกับพระอุตตระได้มายังสุวรรณภูมิ และได้ปรากฏอยู่ในชาดกหลายเรื่อง เช่น มหาชนกชาดก ส่วนปรากฏในวรรณกรรมของศาสนาพราหมณ์หลายฉบับ เช่น มหาकाพย์ รามายณะ ระบุว่าพ่อค้าชาวอินเดียนิยมเดินทางมาค้าขายกับกลุ่มประเทศทางตะวันออกซึ่งรู้จักกันในชื่อ สุวรรณทวีป หรือสุวรรณภูมิ ส่วนในจดหมายเหตุจีนสมัยสามก๊ก (ราวคริสต์ศตวรรษที่ 3) นั้น ราชทูต 2 คน คือ คังไถและชุยง ได้บันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองและอาณาจักรต่าง ๆ ในดินแดนสุวรรณภูมิ กิตติศัพท์ความมั่งคั่งของดินแดนสุวรรณภูมิ นอกจากนี้ยังมีปรากฏอยู่ในหนังสือคู่มือการเดินทางเรือมาค้าขายทางซีกโลกตะวันออก สำหรับพ่อค้าชาวยุโรปจำนวน 2 เล่ม คือบันทึกการเดินทางเรือของชาวยุโรป และหนังสือภูมิศาสตร์ของปโตเลมี (Ptolemy's Geography) (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

ในหนังสือ สุวรรณภูมิ ภูมิอารยธรรมเชื่อมโยงโลก ได้กล่าวถึงมุมมองและแนวคิดเกี่ยวกับสุวรรณภูมิของนักวิชาการไทยไว้ว่า สุวรรณภูมิถูกพบในบันทึกประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางโบราณคดีทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ซึ่งในวงวิชาการไทย มีข้อคิดความเห็นที่สุวรรณภูมินั้นมีจริงผ่านพัฒนาการมาแต่ก่อนประวัติศาสตร์หลายพันปี จนอาจถึง ระดับนคร รัฐ หรืออาณาจักรเมื่อประมาณ 2,000 ปีที่แล้ว มีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด ที่เรียกว่า “อินโดจีน” ระหว่างอินเดียบกับจีน ตั้งแต่เขตลุ่มน้ำพรหมบุตร ผ่านดินแดนเมียนมา มอญ ไทย ไปตลอดแหลมมลายู ไปจนถึงเขตแม่น้ำโขงรวมถึงในดินแดนญวนนาน รวมทั้งมีข้อเสนอในชื่อโลกแห่งสุวรรณภูมิที่มีภาคพื้นดินเป็นศูนย์กลางแวดล้อมด้วยอ่าวเบงกอลและอ่าวมะละกา ทะเลและหมู่เกาะ อินโดนีเซียและทะเลจีนใต้ มีการกำหนดอายุว่าอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 2 ซึ่งสัมพันธ์กับช่วงเวลาของ “สุวรรณภูมิ” แต่ยังคงขาดหลักฐานที่ยืนยันอย่างชัดเจนจนกว่าจะมีการค้นพบหลักฐานใหม่หรือมีการตีความหลักฐานเก่าด้วยวิธีใหม่ ๆ ในอนาคต ทั้งนี้ การศึกษาที่ผ่านมาพบหลักฐานในช่วงอายุราว พุทธศตวรรษที่ 7-14 เช่น พระธรรมจักรมีจารึกคาถาธรรม จารึกเมืองชัยจำปา หลักฐานโบราณคดี ด้านเครื่องประดับ ทำด้วยหิน แก้ว และเครื่องประดับ และเศียรพระพุทธรูป ทำจากทองคำ เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

แต่ในวงวิชาการต่างประเทศ ได้ใช้หลักฐานบันทึกและเรื่องราวบอกเล่าทั้งฝ่ายกรีก โรมัน อาหรับ อินเดียและจีน ซึ่งให้รายละเอียดถึงเส้นทาง สินค้า ตลอดจนเรื่องราวประกอบอย่างพิสดารที่เชื่อได้ว่ามีสุวรรณภูมิแล้วเมื่อประมาณ 2,000 ปีที่แล้วในหลายชื่อที่เกี่ยวข้องกับทอง คือ สุวรรณ (อินเดีย) Chryse (กรีก) Aureaus (โรมัน) จิน (จีน) โดยอาจเป็นเกาะ ทวีป หรือเมือง ที่มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ด้วยสิ่งมีค่าหายากจากแผ่นดิน ท้องทะเลและที่นำมาจากถิ่นอื่น เช่น ทองคำ ของป่า ของจากทะเลและผ้า ตั้งอยู่เลยจากลุ่มน้ำคงคาจากอินเดียถึงจีน อาจแบ่งได้เป็น 2 ขอบเขต คือ ภาคพื้นแผ่นดิน กับคาบสมุทรและหมู่เกาะ ที่เรียกคาบเกี่ยวกันว่าสุวรรณภูมิ สันนิษฐาน ว่าอยู่ที่เมียนมา คาบสมุทรไทย-

มาเลย์และสุมาตรา กับ สุวรรณทวีป หมายถึงคาบสมุทรไทย-มาเลย์ สุมาตราและเกาะอื่นๆ โดยมีการค้าเป็นปัจจัยหลัก ตามด้วยการจัดการบ้านเมือง และการศาสนาซึ่งพระพุทธศาสนามีบทบาทมาก โดยในระยะหลัง เมื่อมีการศึกษาค้นคว้าชุดคันด้านโบราณคดี ประกอบเพิ่มขึ้นทั้งใน เมียนมา ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และเวียดนาม รวมทั้งในอินเดียและจีน พบหลักฐานจำแนกและ สันนิษฐานต่างๆ มากขึ้น ซึ่งการชุดคันทางโบราณคดีใหม่ล่าสุดที่เขาสามแกว จังหวัดชุมพร บริเวณคอคอดกระของ คาบสมุทร ไทย- มาเลย์ที่ต่อเนื่องกับเมียนมาตอนใต้ และสู่โงงบาตูที่เคดะห์ ที่เก่าแก่ถึงพุทธศตวรรษ ที่ 2 พร้อมกับพบหลายหลักฐาน ทางโบราณคดีที่อาจบ่งบอกถึงสุวรรณภูมิ (สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

จากการศึกษาหลักฐานด้านเอกสารและด้านโบราณคดีนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่า สุวรรณภูมิคือ ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด ซึ่งนักวิชาการปัจจุบันได้ประมวลข้อสมมติฐานความเป็นไปได้ ไว้ 3 ประการ 1) สุวรรณภูมิ หมายถึงดินแดนที่อุดมไปด้วยแร่ทองคำ ทำให้พ่อค้าต้นตั่วที่จะเดินทาง มาค้าขายเพื่อแสวงหาทองคำ 2) สุวรรณภูมิ หมายถึงดินแดนที่มีแหล่งผลิตเครื่องใช้สำริดที่มีส่วนผสม ของดีบุกในปริมาณสูง ทำให้ผิววัตถุมีสีเหลืองคล้ายสีทองเป็นที่นิยมของชาวอินเดีย ชุดพบเป็นจำนวนมากจากแหล่งโบราณคดีบ้านดอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 3) สุวรรณภูมิ สื่อ ความหมายในเชิงเปรียบเทียบว่า หมายถึงดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะเครื่องเทศ และของป่า ซึ่งเป็นสินค้าราคาแพง ดังนั้นเมื่อพ่อค้าเดินทางมาค้าขายในบริเวณนี้แล้วจะร่ำรวยกลับไป จึงเปรียบเป็นดินแดนแห่งทอง ดังนั้นชื่อของ “สุวรรณภูมิ” นั้นเป็นเพียงชื่อในภาพรวมของพื้นที่ซึ่ง ปัจจุบันนี้เราเรียกว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออุษาคเนย์นั่นเอง ความสำคัญและเป็นหลักฐานที่ แสดงให้เราได้เห็นอีกเช่นกันว่า ในภูมิภาคนี้มีผู้คนอาศัยอยู่มานับแต่ช่วงก่อนประวัติศาสตร์และมี พัฒนาการอย่างต่อเนื่องมานานแล้ว

เมื่อกล่าวถึงสุวรรณภูมิในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว นักวิชาการด้านสุวรรณภูมิยังได้ประมวล คุณค่าอันเป็นมรดกตกทอดแห่งสุวรรณภูมิในเชิงประจักษ์ ทั้งด้านภูมิศาสตร์กายภาพและทรัพยากร ด้านการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการของรัฐ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิทยาการและการผลิตด้านการ ค้าขาย พาณิชยกรรมและบริการ และด้านศิลปะและวัฒนธรรม เสมือนคุณค่า 5 มิติ ของสุวรรณภูมิ หรือ 5 Diamond Values of Suvarnabhumi (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ ,2561)

ในที่นี้ ผู้เขียนจะขอลำถึงเฉพาะคุณค่าแห่งมิติด้านภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและการ ตั้งถิ่นฐาน ที่ทำให้สถานที่ที่ผู้คนกล่าวขานกันว่า สุวรรณภูมิ ทำไมถึงเป็นเส้นทางและเป้าหมายของ ผู้คน จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ดินแดนแห่งนี้เป้าหมายของการเดินทางและปักหลัก สันนิษฐานได้ว่า เป็นเพราะความอุดมสมบูรณ์ มั่งคั่ง หรือที่เราเรียกว่า มีความสัปปายะ และเป็น สถานที่ที่เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน

ด้วยธรณีสัณฐานที่มีลักษณะพิเศษหลายประการ กล่าวคือ เป็น คาบสมุทร ที่อยู่ระหว่าง 2 มหาสมุทรสำคัญของโลก เสมือนสะพานแผ่นดินที่คั่นระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออก ตั้งอยู่ใกล้ เส้นศูนย์สูตร มีภูมิอากาศชุ่มชื้น มีลมมรสุมพัดผ่าน ผ่านการเปลี่ยนแปลงของผืนแผ่นดิน ทวีปมาช้านาน นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติทั้งในดิน หิน บอนบกและในน้ำ ไม่ว่าจะเป็นแร่ธาตุ และโลหะจึงเป็นสถานที่ ที่ตั้งอยู่ ณ ตำแหน่ง “ทำเลทอง” ของทั้งโลกสืบต่อมาในทุกยุคและสมัย ไม่ ว่ามนุษย์และโลกจะวิวัฒน์พัฒนาการอย่างไร ที่สำคัญคือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ สุวรรณภูมินี้

เต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นของดีมีค่าและเป็นที่เสาะแสวงหาของผู้คนจากทั่วทุกมุมโลก เสมอมา (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

จากภูมิศาสตร์ กายภาพ และทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ยิ่ง ตลอดจนทำเลที่ตั้งของ “สุวรรณภูมิ” มีหลักฐานการมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของมนุษย์ดึกดำบรรพ์ตั้งแต่นับล้านปีก่อน ก่อนที่จะวิวัฒน์พัฒนาการต่อเนื่องสู่มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานตามเพิงผาและถ้ำตามไหล่เขา ก่อนการเคลื่อนย้ายลงมาตามลุ่มน้ำ เป็นชุมชนลักษณะต่างๆ ตั้งแต่สมัยหินเก่าจนกระทั่งหินใหม่ และสมัยโลหะทั้งสำริดและเหล็กเป็นจำนวนมากในหลายสแวก ร่วมกับอารยธรรมย่อยอื่นๆ โดยในระยะก่อนที่จะเกิดเป็นสังคมเมืองหรือรัฐในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของผู้คนออสโตรเอเชียติกส์ที่นิยมปลูกข้าวเจ้าซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นคนมอญ-ขแมร์ กับออสโตรนีเซียที่นิยมเคลื่อนย้ายสู่ทะเลและหมู่เกาะที่ต่อมาเป็นคนมาเลย์ เมื่อประมาณ 4,000 ปีก่อน พร้อมกับการทยอยเข้ามาของคนไทที่นิยมปลูกข้าวจากแถบกันอ่าวตังเกี๋ย แล้วค่อย ๆ เข้าสู่สมัยสำริดต่อยด้วยเหล็กเมื่อประมาณ 3,000- 2,500 ปีก่อน ซึ่งทำให้ในบริเวณนี้มีแหล่งโบราณคดีที่สำคัญ และก่อให้เกิดเป็นอารยธรรมย่อยจำนวนไม่น้อย (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

ในการนี้ “สุวรรณภูมิ” ซึ่งตั้งอยู่บนทำเลพิเศษเต็มไปด้วยของมีค่า จึงเป็นทั้งชุมทาง ย่านการค้า และชุมชนที่ผู้คนหลากหลายดินแดน ทั่วทุกทิศมาเสาะแสวงหาผลิตผลและผลิตภัณฑ์และมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเป็นชุมทาง กระทั่งพัฒนาเป็นเมืองท่า และสถานการณ์ค้า ตามด้วยการก่อตั้งเป็นนคร รัฐ และอาณาจักรของสุวรรณภูมิ ณ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่สืบต่อเนื่องมาหลายพันปี ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ ของหลากหลายชนเผ่าพันธุ์ทั้งจากในถิ่นและที่เคลื่อนย้ายมาจากต่างถิ่นทั้งใกล้และไกล ก่อเกิดอารยธรรมต่างๆ ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นสมัยหินสมัยโลหะสำริดและเหล็ก ซึ่งล้วนรุ่งเรือง ก่อนที่จะก่อตัวเป็นเมือง นคร และรัฐ ซึ่งมีการพบหลักฐานการพัฒนาเป็นถึงขณะนี้ ชุมชนที่เต็มไปด้วยผู้คนที่ยกย่องหลากหลาย มีการจัดการเชิงซ้อนทั้งเชิงโครงสร้างและระบบจัดการทางสังคมเครือข่าย พร้อมกับการสืบต่อเป็นนครรัฐในระดับอาณาจักรในสมัยต่อมา โดยล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในลักษณะต่างๆ (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ,2561)

การตั้งถิ่นฐานซึ่งภายหลังเรียกดินแดนนี้ว่า สุวรรณภูมิ ทำให้เกิดคุณค่าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการตั้งถิ่นฐานผู้คนต่างเดินทางมาที่นี่ เพราะความสัปปายะ ความมั่งคั่ง อันนำไปสู่ความสมดุลแห่งการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงแนวทางการรังสรรค์ชีวิตนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเอาไว้ที่น่าสนใจ ดังนั้นผู้เขียนจะได้นำหลักสัปปายะมาวิเคราะห์และบูรณาการเพื่อชี้ให้เห็นว่า หลักสัปปายะสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณค่าร่วมที่เหมาะสมและสมดุลในการดำเนินชีวิตของคนสุวรรณภูมิได้

หลักสัปปายะแนวทางการรังสรรค์ชีวิตนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเชิงพุทธปรัชญา

คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักสัปปายะไว้ว่า สัปปายะ คือ สิ่งที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนให้เป็นไปด้วยความสบายกาย สบายใจ โดยหลักสัปปายะมีอยู่ด้วยกัน 7 ประการ กล่าวคือ 1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม เช่น ไม่พลุกพล่าน สงบ พื้นที่สะอาดสะอาด ไม่พลุกพล่านจอแจ 2) โจรสัปปายะ ที่หาอาหาร ที่เที่ยวบันเทิงบาทที่เหมาะสม เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป การเดินทางเหมาะสม ไปมาสะดวก

ถนนหนทางเรียบร้อย ไม่ซับซ้อนวกไปวกมา 3) ภัตตสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม เช่น พูดคุยเล่าขานกันแต่ในกถาวัตถุ 10 และพูดแต่พอประมาณ การพูดคุยเหมาะสม สนทนาแต่เรื่องดีๆ สร้างประโยชน์ให้ตัวเอง ไม่มอมเมาไปในทางที่ผิด 4) บุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกกันเหมาะสม เช่น มีท่านผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษาเหมาะสม มีผู้รู้ ครูบาอาจารย์ และกัลยาณมิตร คอยชี้แนะ ชักนำไปในทางที่ถูกที่ควร 5) โภชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสม เช่น ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก 6) อุตสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป สดชื่น ร่มรื่น ร่มเย็น ไม่ร้อน ไม่หนาวเกินไป 7) อิริยาปถสัปปายะ อิริยาปถที่เหมาะสม เช่น บางคนถูกกับกิจกรรม บางคนถูกกับนั่ง ตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี จัดการพื้นที่ให้นั่ง เดิน ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่อึดอัดระหว่างการปฏิบัติธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

ดังนั้น สัปปายะ จึงเป็นปัจจัยเกื้อกูลต่อแนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลง ทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงเรื่องปัจจัยเกื้อกูลต่อเฉพาะต่อการพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้เกิดคุณภาพที่เอื้อต่อการเข้าใจธรรมชาติทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ ปัจจัยเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตมีแกนหลักอยู่ที่หลักสัปปายะ อันเป็นหลักแห่งการปรับสมดุลให้กับสิ่งมีชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจนั่นเอง ทั้งหมดตั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่ามนุษย์และสิ่งแวดล้อมภายนอกต่างต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อความอยู่รอดอย่างสมดุลกันทุกฝ่าย ในที่นี้มุ่งเน้นไปที่คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดี คำว่า สิ่งแวดล้อมที่ดี เรียกว่า สัปปายะ ซึ่งหมายถึง สบาย สิ่งที่ทำให้เกิดความสบายเนื้อสบายตัว เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ทำให้เกิดความเหมาะสม และเป็นบริวารที่อุปการะแก่ชีวิต ทั้งยังก่อให้เกิดความเจริญ อันเกื้อหนุนในการการพัฒนาชีวิตที่สมดุลทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ (सानุ มหัทธนาคุณุญ และสิวลี ตระกูลวิเชียร, 2557) โดยนัยนี้สัปปายะจึงเป็นเรื่องของการควบคุมและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในร่างกายกับปัจจัยภายนอก ร่างกาย ให้คงความสมดุลเพื่อการพัฒนาชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติธรรมโดยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีอากาศบริสุทธิ์ มีบุคคล น้ำดื่มอาหาร อุณหภูมิ แสงแดด ฯลฯ เป็นความสบาย (สัปปายะ) ความพอดี (สมดุล) พระพุทธศาสนาถือหลักมัชฌิมาปฏิปทา ความสบายเหล่านี้เป้าหมายเพื่อการปฏิบัติธรรม คือพัฒนาการทางจิตใจฉะนั้น สุขภาพที่ดีมีนัยก็เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมคือการพัฒนาจิต จิตที่ดีก็เอื้อต่อสุขภาพกายที่ดี (สัมภาษณ์ พระพรหมบัณฑิต ในงานวิทยานิพนธ์ สานุ มหัทธนาคุณุญ, 2556)

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงเชิงพุทธปรัชญาด้วยหลักอวาาสสัปปายะ หรือความเหมาะสมด้านที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 (เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค) จัดเป็นปัจจัยหนึ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการดำรงชีวิตที่พระพุทธศาสนาเน้นย้ำให้ความสำคัญ ที่อยู่อาศัยที่ดีย่อมส่งเสริมเกื้อกูลให้เกิดพัฒนาการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (सानุ มหัทธนาคุณุญ และสิวลี ตระกูลวิเชียร, 2557) ที่อยู่อาศัยเหมาะสม เช่น ปลอดภัย ไม่พลุกพล่านจอแจ บางแห่งเรียก เสนาสนสัปปายะ และกล่าวถึงองค์ประกอบแห่งอวาาสสัปปายะไว้ 5 ประการ คือ 1) ไม่ไกลนัก ไม่ใกล้นัก ไปมาสะดวก 2) กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนไม่อึกทึก 3) ปราศจากการรบกวนของเลื้อยบุง ลม แดด สัตว์เลื้อยคลาน 4) เมื่อพักอยู่ที่นี่ ไม่ขัดสนปัจจัยสี่ 5) มีพระเถระพหูสูต ซึ่งจะสามารถเข้าไปสอบถามธรรมธรรมให้ท่านช่วย อธิบายแก้ความสงสัยได้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงิเลสพิชฌัญญาด้วยหลักโคจรสัปปายะ หรือ ความเหมาะสมด้านการคมนาคม ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอยู่ ได้แก่ ความเหมาะสมด้านการเดินทาง ดังที่ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคมีข้อความว่า “โคจรคามคือหมู่บ้าน สำหรับไปบิณฑบาตแห่งใด มีอยู่ด้านทิศเหนือหรือด้านทิศใต้ มีอยู่ในที่ไม่ห่างไกลมากนัก คือภายใน ระยะทางหนึ่งโกสะครั้ง ประมาณพันชั่วคันธนู หรือ 2 กิโลเมตร มีกษัตริย์บริบูรณ์หาได้สะดวก หมู่บ้านเช่นนั้น ชื่อว่าหมู่บ้านบิณฑบาตเป็นที่สบาย” จากข้อความดังกล่าว พระพุทธศาสนานิยาม โคจรสัปปายะโดยโยงเข้ากับภารกิจของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งตีความได้ว่า ความเหมาะสมด้านการเดินทาง ก็คือความเหมาะสมในการเดินทางออกจากที่อยู่อาศัยเพื่อหาแหล่งอาหารเลี้ยงท้องนั่นเอง ดังที่พระ พรหมคุณาภรณ์กล่าวว่า แหล่งอาหารอันนวย ที่เที่ยวบิณฑบาตที่เหมาะสมดี เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มี อาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555) ดังนั้น ความ เหมาะสมด้านการเดินทางตามหลักสัปปายะจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่การมียานพาหนะเดินทางไปยังแหล่ง ของกินของใช้ได้โดยสะดวกและมีความปลอดภัยในการเดินทาง

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงิเลสพิชฌัญญาด้วยหลักภัสสัปปายะ หรือ ความเหมาะสมด้านการสื่อสาร คำพูดนับเนื่องอยู่ในการกระทำของมนุษย์ พระพุทธศาสนาเรียกว่า วจีกรรม คือการกระทำทางวาจา ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งการกระทำที่ดีเป็นกุศลหรือการกระทำที่ชั่วเป็น อุกุศล และมีผลกระทบเป็นดีน่าปรารถนาและชั่วไม่น่าปรารถนาตามลำดับ ดังนั้น ถ้อยคำที่เปล่งออกอย่าง เหมาะสมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ พระพุทธศาสนา มีหลักฐานเกี่ยวกับความเหมาะสมด้านการพูดคุยนับถ้อยคำที่นับเนื่องในไตรปิฎก 32 ประการ มี การพูดถึงเรื่องพระราชาเป็นต้น ชื่อว่าเป็นถ้อยคำไม่เป็นที่สบาย เพราะถ้อยคำเช่นนั้น ย่อมเป็นไปเพื่อ อันตรายเสียแห่งนิมิตของโยคีบุคคลนั้นถ้อยคำที่อาศัยกล่าววัตถุ 10 ประการ มีพูดถึงเรื่องความมก น้อยเป็นต้น ชื่อว่า เป็นถ้อยคำเป็นที่สบาย แม้ถึงถ้อยคำเป็นที่สบายเช่นนั้น ก็ถึงพูดแต่พอประมาณ นอกจากนั้น ความเหมาะสมด้านการพูดคุยตามหลักสัปปายะจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่คำพูดตามหลักวิ สุจริต 4 กล่าววัตถุ 10 หรือการสื่อสารที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ มีประโยชน์ ประกอบด้วยเมตตา กรุณา และเอื้อให้เกิดปัญญา นอกจากนั้นยังต้องมีช่องทางในการสื่อสารกันได้โดยสะดวกตามความจำเป็น

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงิเลสพิชฌัญญาด้วยหลักบุคคลสัปปายะ หรือ ความเหมาะสมด้านบุคคล เนื่องด้วยมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการจัดระบบทั้งภายในร่างกายและต้อง ปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งมีชีวิตอื่นด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยคุณสมบัติข้อนี้ทำให้มนุษย์จำเป็นจะต้องมีเพื่อน มี มิตรที่ดี เป็นกัลยาณมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาจิตใจจำเป็นต้องอาศัยบุคคลรอบข้างที่มี ความเหมาะสม กล่าวโดยสรุป บุคคลชื่อว่าเป็นที่ที่มีความเหมาะสมตามหลักสัปปายะจะต้องประกอบด้วย ความเป็นกัลยาณมิตร เป็นคนดี มีศีลธรรม ทั้งมีความรู้คู่คุณธรรมด้วยเช่นเดียวกัน

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงิเลสพิชฌัญญาด้วยหลักโภชนสัปปายะ หรือ ความเหมาะสมด้านอาหาร การบริโภคโภชนะที่เป็นอุปการะให้แก่ร่างกาย หรือที่เรียกว่า โภชนะที่ เป็นสัปปายะ ที่ในพระวินัยปิฎกยกตัวอย่างเภสัชที่เป็นสัปปายะสำหรับภิกษุผู้เจ็บไข้ ยาหรือน้ำมูตรเน่า เป็นต้น เรียกว่า คิลานปัจจัยเภสัชบริขาร คือเภสัช 5 ชนิดได้แก่ 1) เนยใส 2) เนยข้น 3) น้ำมัน 4) น้ำผึ้ง 5) น้ำอ้อย เป็นสิ่งสัปปายะสำหรับภิกษุผู้เจ็บไข้ จัดว่าเป็นบริขารคือบริวารของชีวิต และเป็น เครื่องป้องกันโรค บำบัดโรคที่เกิดขึ้นทุกขเวทนา เนื่องจากธาตุกำเริบให้หายไป แสดงให้เห็นถึง ความสำคัญถึงอาหาร (เภสัช) ที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดความสบาย อาหารชนิดนั้น ชื่อว่าเป็นที่สบาย ในทาง

ตรงกันข้าม โภชนะอัสปายะ จึงหมายถึง โภชนาหารเหล่าใด ยังตนให้ถึงความสิ้นไปแห่งชีวิตอย่างเร็วพลัน โภชนาหารเหล่านั้น จัดว่าไม่เกื้อกูล คือ ไม่ทำความเจริญให้ อัสปายะโภชนะ มีอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ 1) เป็นโภชนะที่บริโภคแล้วเกิดความไม่สบาย 2) เป็นโภชนะที่ยังกุศลธรรมทั้งหลายให้เจริญขึ้น 3) เป็นโภชนะที่ยังกุศลธรรมทั้งหลายให้เสื่อมสิ้นไป เหล่านี้ถือว่าเป็นโภชนะที่เป็นอัสปายะ นอกเหนือจากนี้เป็น สปายะโภชนะทั้งหมด ตัวอย่างหนึ่งของโภชนะอัสปายะก็คือ การเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันมีโทษนานับประการ เช่นเป็นบ่อเกิดแห่งโรค และเป็นเหตุทอนกำลังปัญญา พระผู้มีพระภาคเจ้าเน้นย้ำมิให้พุทธบริษัทเข้าไปข้องเกี่ยว จากเหตุผลที่ยกมาแสดงทั้งหมดนี้ จึงสนับสนุนแนวความคิดที่ว่า อาหารที่เหมาะสมได้แก่อาหารที่บริโภคแล้วเกิดความสบาย (โภชนะสปปายะ) ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่ที่ความสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีประโยชน์ต่อร่างกาย ปลอดภัย ย่อยง่าย ไม่มีสารพิษ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยด้วยกำลังผลิตเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน และปริมาณการรับประทานที่พอประมาณ (सानุ มหัทธนาตุลย์ และสวลี ตรีภูมิกุล, 2557)

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงานพุทธปรัชญาด้วยหลักอตุสปปายะ หรือความเหมาะสมด้านภูมิอากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสม หรืออตุสปปายะ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกื้อกูลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สปปายะหมายถึง ฤดู ฤดู หรืออุณหภูมิที่ทำให้เกิดความสบายเนื้อสบายตัว เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ทำให้เกิดความเหมาะสม และเป็นบริวารที่อุปการะแก่ชีวิต อตุสปปายะ เป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลดีกับทั้งร่างกายและจิตใจ กล่าวโดยสรุป ความเหมาะสมด้านอุณหภูมิตามหลักสปปายะจะต้องไม่ลืมนำสาระสำคัญของมันได้แก่ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศภายนอก เช่น ปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศ สวมเสื้อหนาว พั่นผ้าพันคอ หมวก หรือดื่มเครื่องดื่มร้อนๆ ในที่ๆ มีอากาศหนาวรวมถึงต้องเป็นสภาพภูมิอากาศที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อับทึบ โปร่งโล่ง เช่น ปลุกต้นไม้บริเวณที่อยู่อาศัย

แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงานพุทธปรัชญาด้วยหลักอิริยาบถสปปายะ หรือความเหมาะสมด้านอิริยาบถ การบริหารอิริยาบถ 4 คือ ยืน เดิน นั่ง และนอน พระพุทธศาสนาหมายเอาอิริยาบถที่เป็นที่สบาย หรืออิริยาบถสปปายะ สาระสำคัญคือต้องไม่อยู่ในอิริยาบถที่ผิดท่า และเป็นโทษต่อสุขภาพ ไม่หักโหมเกินกำลัง รวมถึงความฉลาดในการผลิตเปลี่ยนอิริยาบถ 4 ให้เกิดความสมดุลพอดี (सानุ มหัทธนาตุลย์ และสวลี ตรีภูมิกุล, 2557)

จากที่กล่าวมา แนวทางการรังสรรค์ชีวนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลงานพุทธปรัชญาด้วยหลักอวาสสปปายะ โดยการจำแนกสปปายะทั้ง 7 องค์ประกอบออกเป็น 2 หมวด คือ 1.ปัจจัยเนื่องด้วยสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ภัตตสปปายะ ความเหมาะสมด้านการพุดคุด บุคคลสปปายะ ความเหมาะสมด้านบุคคล องค์ประกอบ อิริยาบถสปปายะ ความเหมาะสมด้านอิริยาบถ 2.ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ อवासสปปายะ ความเหมาะสมด้านที่อยู่ โจรสปปายะ ความเหมาะสมด้านการเดินทาง โภชนสปปายะ ความเหมาะสมด้านอาหาร อตุสปปายะ ความเหมาะสมด้านอุณหภูมิ

บทสรุป

สุวรรณภูมิ คือดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด ซึ่งนักวิชาการปัจจุบันได้ประมวลข้อสมมติฐานความเป็นไปได้ไว้ 3 ประการ 1) สุวรรณภูมิ หมายถึงดินแดนที่อุดมไปด้วยแร่ทองคำ ทำให้

พ่อค้าต้นตัวที่จะเดินทางมาค้าขายเพื่อแสวงหาทองคำ 2) สุวรรณภูมิอาจหมายถึงดินแดนที่มีแหล่งผลิตเครื่องใช้สำริดที่มีส่วนผสมของดีบุกในปริมาณสูง ทำให้มีวัตถุมีสีเหลืองคล้ายสีทองเป็นที่นิยมของชาวอินเดีย 3) สุวรรณภูมิอาจสื่อความหมายในเชิงเปรียบเทียบว่า หมายถึงดินแดนที่อุดมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะเครื่องเทศและของป่า ซึ่งเป็นสินค้าราคาแพง ดังนั้นเมื่อพ่อค้าเดินทางมาค้าขายในบริเวณนี้แล้วจะร่ำรวยกลับไป จึงเปรียบเป็นดินแดนแห่งทอง ดังนั้นชื่อของ “สุวรรณภูมิ” นั้นเป็นเพียงชื่อในภาพรวมของพื้นที่ สุวรรณภูมิยังได้ประมวลคุณค่าอันเป็นมรดกตกทอดแห่งสุวรรณภูมิในเชิงประจักษ์ เสมือนคุณค่า 5 มิติ ทั้งด้านภูมิศาสตร์กายภาพและทรัพยากร ด้านการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาการของรัฐ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิทยาการและการผลิตด้านการค้าขาย พาณิชยกรรมและบริการ และด้านศิลปะและวัฒนธรรม

สุวรรณภูมิ ทำให้เกิดคุณค่าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการตั้งถิ่นฐานผู้คนต่างเดินทางมาที่นี่ เพราะความสัปปายะ ความมั่งคั่ง อันนำไปสู่ความสมดุลแห่งการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงแนวทางการรังสรรค์ชีวิตนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเอาไว้ที่น่าสนใจ ดังนั้นผู้เขียนจะได้นำหลักสัปปายะมาวิเคราะห์และบูรณาการเพื่อชี้ให้เห็นว่า หลักสัปปายะสามารถสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณค่าร่วมที่เหมาะสมและสมดุลในการดำเนินชีวิตของคนสุวรรณภูมิได้ สัปปายะ คือ สิ่งที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งที่เกิดอุปสรรคช่วยสนับสนุนให้เป็นไปด้วยความสบายกาย สบายใจ 1) อาวาสสัปปายะ 2) โคจรสัปปายะ 3) ภัตตสัปปายะ 4) ปุคคลสัปปายะ 5) โภชนสัปปายะ 6) อุตุสัปปายะ และ 7) อิริยาปถสัปปายะ

แนวทางการรังสรรค์ชีวิตนิเวศบนฐานชีวิตสมดุลเชิงพุทธปรัชญาด้วยหลักสัปปายะ สอดคล้องกับแนวคิดของ สานุ มหัทธนาคุณุญ และสิวลี ตระกูลวิเชียร ที่กล่าวถึงสัปปายะว่าเป็นปัจจัยเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตทั้ง 7 ด้าน ดังนี้

ที่	หลักสัปปายะ	ความเหมาะสม	คุณค่าและองค์ประกอบแห่งความเหมาะสม
1	อาวาสสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านที่อยู่อาศัย	ที่อยู่อาศัยที่สงบสุข มีความเป็นส่วนตัว ไม่พลุกพล่าน เกื้อหนุนต่อการเป็นสถานที่ปลอดภัย มีสาธารณูปโภค เครื่องอุปโภคบริโภค และปัจจัย 4 ครบ
2	โคจรสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านการคมนาคม	มียานพาหนะเดินทางไปยังแหล่งของกินของใช้ได้โดยสะดวก และมีความปลอดภัยในการเดินทาง
3	ภัตตสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านการสื่อสาร	วจีสุจริต 4 ถวายสัตย์ 10 หรือการสื่อสารที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ มีประโยชน์ประกอบด้วยเมตตา กรุณา และเอื้อให้เกิดปัญญา มีช่องทางในการสื่อสารกันได้โดยสะดวกตามความจำเป็น

4	บุคคลสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านบุคคล	เป็นกัลยาณมิตร เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความรู้คู่คุณธรรม
5	โภชนสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านอาหาร	อาหารสะอาด ถูกสุขลักษณะ มีประโยชน์ต่อร่างกาย ปลอดภัย ย่อยง่าย กำลังผลิตเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน รับประทานพอประมาณ
6	อุตุสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านภูมิอากาศ	การปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศภายนอก เช่น ปรับอุณหภูมิ เครื่องปรับอากาศ สวมเสื้อหนาว พั่นผ้าพันคอ หม่มผ้า หรือดื่มเครื่องดื่มร้อนในที่ๆ มีอากาศหนาว สภาพภูมิอากาศที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่อับทึบ โปร่งโล่ง เช่น ปลุกต้นไม้บริเวณที่อยู่อาศัย
7	อิริยาบถสัปปายะ	ความเหมาะสมด้านอิริยาบถ	ไม่อยู่ในอิริยาบถที่ผิดท่าและเป็นโทษต่อสุขภาพ ไม่หักโหมเกินกำลัง ผลัดเปลี่ยนอิริยาบถ 4 (ยืน เดิน นั่ง นอน) ให้เกิดความสมดุล

บรรณานุกรม

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 38. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผลิธัมม์.
- सानู มหัทธนาตุลย์. (2556). **แนวทางการจัดดุลยภาพของระบบภายในร่างกายเชิงพุทธบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- सानู มหัทธนาตุลย์ และสิวลี ตระกูลวิเชียร. (2557). **ชีววิทยาเชิงพุทธ ระบบความสัมพันธ์ของชีวิตและสิ่งแวดล้อม และการสร้างปัจจัยเกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิตตามหลักสัปปายะ**. วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน). (2561). **สุวรรณภูมิ ภูมิอารยธรรมเชื่อมโยงโลก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.